

Mætum færni framtíðarinnar

Menntastefna Samtaka iðnaðarins

MENNTASTEFNA SAMTAKA IÐNAÐARINS

Menntun og mannauður eru mikilvægar forsendur góðra lífskjara og menntakerfið er ein helsta undirstaða þess að samkeppnishæfni Íslands verði eflid. Verðmætasköpun iðnfyrirtækja á Íslandi er 582 milljarðar króna, rösklega ein af hverjum fjórum krónum í íslenska hagkerfinu. Mannauður iðnfyrirtækja er ein grunnforsenda þessarar verðmætasköpunar en í íslenskum iðnaði starfa um 40 þúsund manns.

IÐNAÐUR Á ÍSLANDI

MANNAUÐUR

40 þúsund manns

VERÐMÆTI

582 milljarðar króna

Mikilvægt er að fyrir liggja menntastefna íslensku þjóðarinnar til framtíðar þannig að mannauðurinn búi yfir færni sem stenst samanburð við það sem best gerist. Samtök iðnaðarins leggja sitt af mörkum við mótun menntastefnu, enda eru samtökin stærstu samtök atvinnurekenda á Íslandi með 1.400 fyrirtæki og félög sjálfstæðra atvinnurekenda innanborðs.

Menntastefna Samtaka iðnaðarins tekur mið af þessu. Í stefnunni er horft á þá þætti er varða félagsmenn Samtaka iðnaðarins með beinum hætti en ekki er um að ræða heildstæða sýn á menntakerfi landsins. Ný menntastefna samtakanna byggir á fyrri stefnu en aukin áhersla er nú lögð á það sem talið er að verði lykilmætti starfsmanna framtíðarinnar og þær nauðsynlegu kerfisbreytingar sem þurfa að verða til að markmiðin nái fram að ganga.

FÆRNI FRAMTÍÐARINNAR – TOPP 10

1. Lausnamiðuð hugsun
2. Gagnrýnin hugsun
3. Sköpun
4. Mannauðsstjórnun
5. Samskipti og samstarf
6. Tilfinningagreind
7. Ákvarðantaka og dómgreind
8. Þjónustumiðun
9. Samningatækni
10. Aðlögunar- og þróunarhæfni

FRAMTÍÐARSÝNIN

20
18

Árið er 2018. Það standa mörg spjót á íslenska menntakerfinu og úrlausnarefnin eru margvísleg. Á sama tíma og Íslendingar verja mestum fjármunum hlutfallslega til grunnskólakerfisins innan OECD benda árangursmælikvarðar eins og PISA til þess að frammistaða íslenskra nemenda sé um margt lakari en jafnaldra þeirra í öðrum ríkjum.

Frammistaða í raungreinum hefur versnað á síðasta áratug og hlutfall nemenda sem ekki geta lesið sér til gagns hefur hækkað til muna. Brottfall úr framhaldsskólum er með því hæsta innan OECD og íslenskir framhaldsskólanemendur velja mun síður iðn- og starfsnám en jafnaldrar þeirra í öðrum löndum OECD. Rannsóknir sýna að oft fara áhugi og námsval íslenskra nemenda ekki saman sem birtist í því að nemendur sækja ekki eða er ekki beint á réttar brautir. Fjárveitingar til háskólastigsins eru lágar í alþjóðlegum samanburði þrátt fyrir að eftirspurn eftir háskólanámi hafi aukist til muna síðustu áratugi. Sárlega skortir einstaklinga með iðnmenntun og einstaklinga með raungreina- og tækni menntun í takt við þarfir atvinnulífs. Íslenskt menntakerfi er óskilvirkt í að leiða saman færni mannauðs og tækifæri á vinnumarkaði. Færnimisræmi hefur skapast hér á landi og aukist til muna frá því sem áður var. Markvissra umbóta er þörf í menntakerfi Íslands.

20
50

Árið er 2050. Breytileiki í velmegun þjóða ræðst af færni mannauðs í hverju landi, nýsköpun, hátækni, handverki og hugviti. Tæknin hefur tekið yfir störf sem fela í sér miklar endurtekningar og eru í fyrirsjáanlegu og skipulögðu umhverfi. Margar greinar sem byggja á handverki og hugviti þjóna þó áfram mikilvægu hlutverki í hagkerfinu þó að hæfnikröfur hafi þróast. Nýsköpunarsamfélagið hefur tekið á sig mynd en iðngreinar standa enn traustum fótum.

Menntakerfið hefur þróast með þeim hætti að það leiðir saman færni mannauðsins og þarfir atvinnulífsins á skilvirkan og hagkvæman hátt. Byggt er á hagnýtingu færnisþáa, atvinnustefnu og markvissu þróunarstarfi. Menntakerfið ræktar þekkingu, leikni og hæfni einstaklinga og styður þannig við efnahagslega velmegun og lífsgæði einstaklinga.

Í grunnnámi er lögð áhersla á greinandi hugsun, sköpun, tækni og aðferðafræði í samræmi við þá færni sem einkennandi er fyrir störf framtíðarinnar. Nýstárleg menntatækni hefur leyst hefðbundnar kennsluáðferðir af hólmi með tilheyrandi aukningu í framleiðni og hagkvæmni. Markviss vinna með tækifæri fjórðu iðnbyltingarinnar á sér stað um leið og byggt er á sérstöðu íslensks samfélags hvað varðar smæð og sveigjanleika. Einstaklingsmiðað nám þar sem unnið er með hlutfallslega yfirburði einstaklinga er nú í öndvegi. Þannig beinir menntakerfið nemum á réttar brautir í framhaldsnámi og háskólanámi og vinnur með hæfileika einstaklinga. Kerfið býr einnig yfir fjölmörgum leiðum og tækifærum fyrir erlent starfsfólk og nemendur. Rík áhersla er lögð á endurmenntun, starfsþróun, raunfærnimat og fullorðinsfræðslu samfara hækkanði lífaldri.

MARKMIÐ OG AÐGERÐIR

Meginstefnumið í menntastefnu Samtaka iðnaðarins er að efla íslenskt menntakerfi með markvissum aðgerðum í samstarfi atvinnulífs og skóla þannig að færniþörf atvinnulífsins verði mætt á hverjum tíma. Stefnan byggir á markmiðum er varða þrjár meginstoðir í menntakerfinu þegar kemur að hagsmunum félagsmanna Samtaka iðnaðarins:

- 1 Fjölga iðnmenntuðum á vinnumarkaði
- 2 Styðja við nýsköpun og hugvitsdrifið hagkerfi til framtíðar
- 3 Efla menntaúrræði fyrir starfandi á vinnumarkaði í dag

Að auki eru skilgreind tvö markmið sem ganga þvert á þau þrjú sem nefnd eru hér fyrir ofan og eru í raun forsenda þess að árangur náist

- 4 Styðja betur við starfsumhverfi kennara, kennsluhætti og kennaramenntun
- 5 Styrkja samtal atvinnulífs og skóla um nauðsynlegar kerfisbreytingar og markvissa ákvarðanatöku

1 Fjölga iðnmenntuðum á vinnumarkaði

- 20% grunnskólanema velji starfsmenntun árið 2025 og 30% árið 2030.
- Vinna gegn kerfislægum vanda starfsmenntunar er varðar námsframvindu, námslok og tækifæri nemenda til framgangs að námi loknu.
- Styrkja með markvissum aðgerðum ímynd náms og starfa er tengjast iðnmenntun, m.a. með því að vinna gegn fordómum og ímyndarvanda og efla vitund um mikilvægi starfsmenntunar.
- Vinna gegn kynbundinni ímynd starfa í iðnnámi.
- Styrkja byggðir landsins með því að opna leiðir til náms í heimabyggð, t.d. með auknu starfsnámi á vinnustað, fjarnámi og auknum sveigjanleika.
- Auka veg list- og verkgreina í grunnskólum með því að endurskoða viðmiðunarstundaskrár list- og verkgreina á því skólastigi.
- Tryggja að skólar fylgi gildandi viðmiðum um list- og verkgreinar í grunnskólum á hverjum tíma.
- Auka áherslu á starfs- og námskynningar og stuðla að því að slíkar kynningar endurspegli starfsnám jafnt sem bóknám.
- Vinna markvisst að tillögum að leiðum til að endurskipuleggja nám á framhaldsskólastigi svo að samfella verði í námi úr grunnskóla yfir í framhaldsskóla. Einstaklingar eru þannig betur undir það búnir að velja nám og starf. Með þessu hafa félagslegir þættir, búseta og reynsla af atvinnuþátttöku minni áhrif en nú er. Aukin áhersla lögð á sameiginlegan námsgrunn sem nýtist bæði í iðnnámi og bóknámi.

2 Styðja við nýsköpun og hugvitsdrifið hagkerfi til framtíðar

- Hlutfall brautskráðra á háskólastigi í STEM greinum verði 25% árið 2025. STEM tekur til menntunar í vísindum, tækni, verkfræði og stærðfræði.
- Aukin áhersla á færni framtíðarinnar í menntakerfinu.
- Efla og hvetja til nýsköpunar og nýstárlegrar kennslutækni á öllum skólastigum.
- Auka áherslu á forritun og raun- og tæknigreinar frá yngstu stigum grunnskóla.

3 Efla menntaúrræði fyrir starfandi á vinnumarkaði í dag

- Auka framboð á raunfærnimati á íslensku og erlendum tungumálum.
- Efla úrræði fyrir erlent starfsfólk, þróa markvisst raunfærnimat og skapa grundvöll fyrir fjarnámi vegna bóklegs náms.
- Endurskoða regluverk fullorðinsfræðslu og endurmenntunar þannig að fleirum sé gert kleift að bjóða endurmenntun og að aukið svigrúm og sveigjanleiki sé í kerfinu.
- Koma á fót námi á fagháskólastigi í samvinnu framhaldsskóla og háskóla.
- Þróa og koma á raunfærnimati á háskólastigi.

4 **Styðja betur við starfsumhverfi kennara, kennsluhætti og kennaramenntun**

- Endurskoða kennaranám með það að markmiði að stytta námið í þrjú ár auk eins árs sem er launað starfsnám.
- Auka áherslu á innra og ytra gæðamat í skólastarfi.
- Skilgreina ný viðmið í kennaramenntun í raun- og tæknigreinum.
- Endurskoða nám til kennsluréttinda fyrir þá sem sinna stundakennslu í list- og verkgreinum og fyrir þá sem kenna iðngreinar í starfsnámi með það að leiðarljósi að fjölga kennurum með fagþekkingu í þessum störfum.

5 **Styrkja samtál atvinnulífs og skóla um nauðsynlegar kerfisbreytingar og markvissa ákvarðanatöku**

- Vinna gegn brottfalli úr framhaldsskóla með greiningarvinnu og aðgerðum á grunnskólastigi samhliða öflugum samstarfi við atvinnulífið um kynningu á námsframboði og störfum.
- Endurskoða hlutverk og umboð starfsgreinaráða, koma á öflugum samráðsvettvangi atvinnulífs og skóla þar sem fyrir liggur skýrt umboð.
- Vinna við færnisþá og færniþörf á vinnumarkaði fari í formlegt ferli fyrir landið allt og einstaka landshluta.
- Vinna að markvissri innleiðingu hæfniramma um íslenska menntun með áherslu á hæfniviðmið starfa.
- Auka upplýsingaöflun um íslenska menntakerfið með alþjóðlegan samanburð í huga.

